

Uddrag af Jens Rennords Stambog

til Oplysning om den pietistiske Bevægelse paa Christian VI's Tid.

Ved Daniel Thrap, Præst i Bergen.

Jens Rennord er født i Aamots Præstegjæld i Østerdalen 5te Maj 1702 og kom som Barn i Huset til Laugmanden Lachmann i Kristiania. Her fik han til Informator en Student Ole Werdal, der senere blev Sognepræst til Eid i Nordfjord. Senere kom han i Kristiania Skole og blev derfra dimitteret 1720. I Kjøbenhavn blev han underholdt af en Landsmand, Jakob Leuch, rimeligvis hørende til den Kjøbmandsfamilie, der i forrige Aarhundrede var en af de rigeste i Kristiania. Som Kandidat vendte han tilbage til Kristiania og gav her Informationer, indtil han 1733 blev kaldet til residerende Kapellan for Rygge og Moss. 1738 blev han residerende Kapellan til Bergens Domkirke og 1740 Sognepræst til Korskirken sammesteds. Da Ole Tidemand 1758 var udnævnt til Biskop, maatte han overlade Stiftsprovstiet til en anden. Tidemand vilde meget nødig have Rennord og tænkte endog paa at overdrage det betydelige Provsti, der omfattede 10 store Præstegjæld paa Landet foruden 4 i Bergen, til en af Landspræsterne, men han kunde dog ikke forbigaa Rennord, der endelig vilde have det, uagtet dets Indtægter tilfaldt Tidemand, ligesom Bispestolens tilhørte Pontoppidan. Da Tidemand blev for-

flyttet til Kristianssands Bispestol 1762, blev Rennord virkelig Stiftsprovst og samme Aar Sognepræst til Domkirken. Han døde 1770. Tidemands Betænkkeligheder ved at overdrage ham Stiftsprovstiet viste sig ikke at have savnet Grund, da dets Bøger og Regnskaber ved hans Død befandtes at være i megen Uorden.

Hans Samtidige Albert Hatting giver ham det Vidnesbyrd¹⁾, at »han var en brav Mand, elskede Gud og sin Næste, vilde ingen ondt, men alle vel«, medens han ellers afholder sig fra enhver Bemærkning om hans theologiske Retning og Karakteren i hans pastorale Virksomhed, der vel havde været et Par Ord værd, da han var en af Hernhuttismens udprægede Repræsentanter i Norge. Ikke længe efter hans Ankomst til Bergen klagede hans Biskop, Oluf Bornemann, over hans Hernhuttisme. Ogsaa Pontoppidan omtaler denne med det Haab, at »den ej gaar videre, end taaleligt er«. Officielt omtaler han ham saaledes: »Jeg agter ham at være den alleropbyggeligste og retsindigste Kristi Tjener her paa Stedet, hvis Omgjængelse saavelsom hans Ord har vundet mange Sjæle, skjønt den store Hob ikke er vel tilfreds med ham, hvilket pro statu ecclesiae praesenti hører endogsaa til bene esse. De misfornøjede har tilforn søgt et Paaskud deri, at de mente, han var de saakaldte Hernhutter eller mähriske Brødre altfor meget affectioneret. Dog staar han ikke i deres egentlige Broderskabs Baand, og jeg finder paa nærværende Tid intet sekterisk Væsen hos ham«²⁾.

Naar disse Ytringer sammenstilles med Hattings ovenanførte almindelige Karakteristik, ligger det nær at slutte, at Rennord har virket i Stilhed og mere ledet Sjælene til Kirken end fra den. Den rigeste Kilde til Bergens Kirkehistorie i disse Dage, Biskoppernes Kopibøger, lader heller

¹⁾ Hattings Præstehistorie p. 119.

²⁾ L. Daae: Aktnæssige Bidrag til den norske Kirkes Historie, i Norsk theol. Tidsskrift 7. B. p. 362 ff.

ikke formode, at noget sekterisk Væsen har været udbredt her, om end enkelte Tilfælde forekommer af »Separatister«, der ansøge om at maatte admitteres til Herrens Bord, efterat de havde været borte derfra over den lovbefalede Tid.

Jens Rennords Stambog er, efter hvad der kan ses, for den væsentligste Del udfyldte under et Besøg i Kjøbenhavn i Begyndelsen af 1734, kort efter at han var kaldet til Præst, og det ligger nær at slutte, at dens Navne omfatte den Kreds, der samledes hos Enevold Evald i Vaisenhuset, hvis Personale er rigt repræsenteret. Det turde maaske have en Smule Interesse at opbevare disse Navne, der ses at høre hjemme i alle Samfundsklasser.

Til disse Oplysninger af Hr. Thrap føjer Udgifveren af dette Tidsskrift endnu følgende Bemærkninger. De fleste af Stambogsbladene begynde med Anførelse af et Skriftord, som dog for Kortheds Skyld ikke her er medtaget in extenso, men kun Henvisningen givet. Skjønt Hr. Thrap har meddelt udførlig Afskrift af alle Bladene, har jeg dog ment at burde træffe et Udvalg paa Grund af deres Vidtløftighed og den store Lighed, mange af dem have med hinanden. For en Del af dem har jeg derfor kun anført Forfatterens Navne med Tids- og Stedsangivelsen, for saa vidt nogen saadan findes tilføjet. Jeg har tillige saa vidt muligt ordnet Bladene kronologisk, i to Rækker, eftersom de fuldstændig meddeles eller kun Navnene angives. En saadan Ordning synes mig nemlig mere passende end den tilfældige, hvori Mindeordene ere indskrevne i Bogen. Det er tydeligt, at de fleste Angivelser om vedkommende Forfatteres Stilling ikke ere tilføjede af disse selv men af Bogens Ejer, Hr. Jens Rennord. De som Anmærkninger under Texten hist og her tilføjede Oplysninger om Forfatterne ere tillagte af dette Tidsskrifts Udgifver, der er enig med Meddeleren i, at disse Stambogsblade give et

ganske mærkeligt kirkehistorisk Billede fra den pietistisk-hernhutiske Retnings Blomstringstid under Christian VI.

Jesus er Alpha og Omega!

Hand er den som var, den som er, og den som kommer; ved ham ere vi med alle andre Ting skabte; hand elskte os, før Verdens grundvold blev lagt; og tænkte paa vor Opreisning, før vi vare faldne. Hand har udrettet vor Forsonings og Frelsings-Verk aldeles allene, herligen og fuldkommeligen. Hand er nu og vor troes Begyndere og fuldkommere; og vi kand intet giøre uden ham. Hand er vort Liv, Lys, Sandhed og Kraft; vor Retfærdig[hed], fred og glæde; vort Haab og eeniste forløsning fra Synd, Død, Helvede, Dievel og alle andre vore fiender. Vor Brudgom, Viintræ og Hoved. Ja hvad skal jeg sige: Vort eet og vort alt. Denne Jesum søger, begiærer og elsker min Siel; ham allene troer jeg paa, som min eeniste forhaabning, og den, der gir mig Dristighed og tilladelse til faderen, og besegler mig med forjættelsens Aand, som raaber Abba, fader. Hans Navn begiærer jeg at kundgiøre for Verden; og o! Gud give, jeg kunde overtale hvert Menneske til at troe paa ham, at elske ham, at haabe paa ham, at følge ham alleniste i Liv og Død. Kiere Ven! Jeg veed intet høyere og bedre at anprise eder eller nogen af dem, som faar denne Bog i Hænderne. Hvorfore jeg ogsaa har vilt give hermed alle dem, som maatte kunde læse dette, en kierlig opmuntring til at søge denne Jesum, at elske hans Navn, at holde hans formædelse for deres største Rigdom, og at bekiende ham med al frimodighed for denne onde, hykkelske og bedragelige Verden, som elsker bedrageri, og for bedrageri ikke vil kiende Herren. Nu du store og almægtige frelsere, du evige Konge! forbarme dig over dem, som ynske at høre dig til; styrk dem, som ere dine, og bevar dem fra det Onde; opvæk dem, som endnu sove og slumme i Vantro og sikkerhed. Beskæm

dem, som forhaane dine tienere, og gior os værdige til at prise dig i Evighederne. Kbnhafn 1734 d. 20 Febr.

Dette ynsker af Hiertet

E. Evaldsom

Veisenhuss prest¹⁾.

Jesus Emanuel, Som er vores Et og Alt, det ene Nødvendige; vores Midlere, Frelser, Saliggjører, ja alleting. Hand er den samme igaar og idag, ja og i ald Evighed. Ebr. 13 v. 8. Ach lader os Elske ham, thi hand elskte os først, ja lader os elske ham over alleting, Hand er den eene dyrebare Perle, som er verd at selge alting for, at Elske ham er bødere end at Vide alting, men elsker vi ham, skal vi holde hans Befalinger. Kiender vi ham rett, saa kand vi ikke andet end elske ham, og saa er hans Bud os ikke svare. Dette til opmuntring for denne Bogs Ejermænd og fleere oprigtige Siele, ja for mig som den ringeste.

Maria K. M. Wulfs²⁾.

(Filipper 3 v. 14). Lauff der welt doch ausz den Händen, dring ins stille Zoar ein, eile dasz du mögst vollenden, mache dich von allen rein, Lasz dir nichts um Herten geben, fleuch vor den verborgnen Bann, such in Gott geheim zu leben, dasz dich nichts beflecken kan.

M. C. H. v. Betülewitz.

Fröchen hos Dronningen.

¹⁾ Evalds Skrift er meget tydelig lige til Underskriften, der kan læses saaledes: E. Evaltsen, Veisenhuss prest. Hvorvidt Evald nogensinde har skrevet sit Navn saaledes, kjender jeg ikke til, men at ovenanførte Læsemaade kan være den rette, bestyrkes ved, at som oftere i Stambogen findes brugt paa denne Maade.

D. Thrap.

²⁾ Præsten E. Evalds Hustru, Digteren Johannes Evalds Moder.

(1 Joh. 4, 19).

O treues Hertz,

Wir zeugt dein Schmertz

Und Tod von deiner Liebe,

Ach dasz diesz erweckte doch in uns gleiche Triebe.

Friderichsberg d. 13 April 1734.

G. W. B. d. Söhlenthal
hofmester hos Chronprinsen.

(4 Moseb. 6, 25. 26. Joh. 14, 18. 27. & 16, 33).

Gott lob Jesu hat die welt überwunden, und durch Jesu meines Heylands Krafft werde auch ich, du und alle denen wahrhaftiger Ernst ist Jesu Eigen zu sein, überwinden uns selbst, den teufel und die welt, Jesus behält in uns den sieg.

Friderichsberg den 13 April 1734.

B. M. B. de Söhlenthal
hans frue.

(1 Joh. 2, 7). O wie selig sind die Seelen, die mit Jesu sich vermählen, die sein sanfter Liebes Wind, so gewaltiglich getrieben, dasz sie gantz daselbst geblieben, wo sich in ihr Magnet befind. Den wer faszet ihre Würde, die bey dieser Leibes-bürde sich in ihnen schon befind, alle himmel sind zu wenig für die Seelen, die der König so vortrefflich angezündt.

Friderichsberg d. 14 April 1734.

Dieses schreibet zum gesegneten
Andencken

A. G. v. Moltke¹⁾

Cammer Page hos Chronprins.

¹⁾ Med Rennords Haand tilføjet: »Adam Gotlob«. Det er den siden bekendte Besidder af Bregentved Grevskab.

De søge alle dieris Eget. Saa bedrøvelig som dette er at høre om een Christi tienere, at hand søger meere hans egen fordeel og Nytte, end som hand søger at føre Christum Sjælle til, Saa glædeligt er det igien for alle sande troende, naar de kand høre, at der findes og, her og der, saadane Christi tienere, Som med Alvorlighed og op Rigtighed Søge de ting, som hører Christum til. O hvor forbunden befinder en hver troende Siæl sig til at bede for saadane, at Gud vil bekræfte dem Meere og Meere udi sin Naade og sanhed, at de Maa Retteligen deelle Sanheds ord, og Med ald frimodighed kundgiøre Evangieli Hemmelighed for folchet, Saa at de udi Aandens Kraft baade Maa Vidne om Sanheden og Vandre i Sanheden. Ach hvad var det at ønske, at der Maate findes Mange af dette slags, og som ieg vil haabe, at ieg med Sandhed kan Regne denne bogs eiere blandt dieris tal, som søge de ting der hører Christum til,

Saa vil jeg ønske ham, at Christi Kierlighed Maa Meere og Meere optændes udi hans Siæl. Saa at hand derved maa drives til at giøre og udrætte det som er hans Herre og Frelseres behageligt. Der til give ham Gud fader sin Aand og Naade for Jesu Christi vor Frelseres skyld, Ammen.

Friderichsberg d. 14 April 1734.

Jens Holm,
Prinses Lovisses Laqvei.

Jeg ønsker inderlig, at alle de, hvis Nafne allerede ere skrefne, eller herefter blive skrefne i denne Bog, maatte paa hiin Dag, naar Bøgerne skal oplades, findes tegnede i lifsens Bog, for Lammets Skyld, der er slagtet, førend Verdens Grundvold blef lagt, Hvilket være Majestæt, ære og priis i alle ævigheder af alle Slegter! Amen.

Kiøbenhafn d. 18 April 1734.

Rasmus Møenich¹⁾
Studiosus.

¹⁾ Vistnok den Mand af dette Navn, der senere blev Præst i Ringkjøbing og endelig i Vordingborg (jvfr. Kirkehist. Saml. I, 182).

Mein Nahme bey der Weld vergehe, auf dasz er dort geschrieben stehe. — Amen.

Herr Jesu du Sohn Daudid erbarme dich mõiner.

Coppenhagen d. 18 April 1734.

Theodor Wilhelm Grothaus
Medicus.

(Rom. 14, 9). Herre Jesu lær os at kiende dig ret i dine Piners Samfund, og i din Opstandelses Kraft, at vi nogenlunde kunde møde til de Dødes Opstandelse. Herre Jesu lær os at døe fra Synden og opstaae til Retfærdighed, at naar vi har faaet det Liv, som er af dig, vi da kunde tjene dig i Hellighed og Retfærdighed alle voris Livs Dage, men Herre Jesus hvor kommer vi dertil, dersom du ikke foreener dig med os og giver os Kraft, at vi kunde voxe til dig som er Hovedet, Herre Jesu forbarme dig over os, og styrk og ophold os i Ordet og i Troen, indtil vi døe.

Kiøbenhafn d. 19 April 1734.

Dette Ønskis af en svag Broder som
beder Bogens Ejere at bede for mig
Johannis Hovlberg
Guldsmed Svend.

Jesus af Nazareth er i Sandhed alle ting endog i alle, og hand skal i Sandhed i alle ævigheder med ære føre dette Navn, og i denne tiid beviise sig saaledes for hver dend, som lukker sine Øyne op at agte paa hans gierninger; og dend er i Sandhed salig, der for hans skyld fornægter og foragter alle ting, og bekommer derimod Jesum eene til sin Skat og Eyendom. Skrevet til Opmuntring af

Kbhavn d. 19 April 1734.

Søren Lntrup
forhen en Jesum søgende Leye-svend i Walløe Hospital og nu under verdens, og i sær dend vanhellige Jesabels utidige Dom ret hiertelig efter dend hellige Samfund higende Herrens frigiørde.

Vores Kjære Broder og Medstrider i den Herre Jesu, som er meddelagtig i Trængselen og i Riget og i Jesu taalmodighed, Aabenb. 1, 9, ønskes og formanens med Pauli formaning til de Corinthier (2 Cor. 13, 11. 12. 13). At disse ting maatte i sandhed vederfares Eder, samt Eders Kjære medarbejder i ordet og Eders Kjære med Brødre i Herren af Eders Meenigheds Lemmer, ønskes Eder, min Kjære Broder, af den, som er nærværendes med Aanden, endskjønt fraværendes med legemet.

Kjøbenhavn 22 Aprilis 1734.

Morten Støttrup¹⁾

En Student conditionerende paa Christianshavn hos Stadshopmand Fjeldsted.

(Ebræer 13, 12. 13. 14). Drum wer wolte sonst was lieben, und sich nicht bestendig üben des monarchen Braut zu sein, mus man gleich dabey was leiden, sich von allen dingen scheiden, bringts ein tag doch wieder ein,

Schenke Herr auf meine bitte mir ein göttliches gemühte, einen Könighchen geist mich als dir verlobt zu tragen allen treu dich apzusagen was nur welt und irdisch heist.

Friederichsberg 29 April 1734.

B. H. Gr. Reussen

hofmesterinde hos Prinses Lovise.

Wer sein Leben verlieret um Jesu willen, der wirts finden.

Dieses dem natürlichen Menschen paradox scheinende

¹⁾ Det er den bekjendte «særsindede Person», der endnu samme Aar drog til sit Hjem i Viborg Stift, hvor han vakte ikke ringe Bevægelse og var udsat for megen Forfølgelse (jvfr. Jydske Saml. II 29 flg. T. Lillelund, Danmarks Kirkehist. S. 184 flg.).

Grundgesetz der nachfolger Jesu setzet zur prüfung und ermunterung bey

Kopenhagen d. 1 May 1734.

Alb. Reich. Reuss
Med.

(Jes. 62, 6. 7). Der Herr Segne Sein Zion und Stärcke seiner armen Kraft!

Copenh. d. 1 May 1734.

Jerem. Friedr. Reusz
hoffprediger.

Fleisches-Freyheit macht die Seele
faul und sicher, frech und stoltz;
frisst hinweg des Glaubens oele,
lässt nichts als ein faules holtz:
Wahre Treu führt mit der Sünde
bis ins Grab beständig Krieg,
richtet sich nach keinem winde,
sucht in jedem Kampf den Sieg.

Cop. d. 1 May 1734.

J. G. Becherer
Magister.

(Joh. Aabenb. 1, 18). Saa maa det være en stoer opmuntring for os alle, eftersom hand er gaaen igiennem spot forsmædelse og forhaannelse og saa dandt sligt merre, lige indtil hærligheden, at vi ogsaa maae efterfølge dig her i gienfødselen, at vi og maa hærliggiøres med dig i hærligheden, det ønsker ofver alle dem som elsker den Herre Jesum af et uforfalsket hiærte, at vi ogsaa maa forbindes i en Aand, og i et sind, i den Herre Jesu, at vi maae fyldes med ald Guds fylde, ia blif troe indtil enden, det ønskes af mig, den aller ringeste broder i den Herre Jesu

Khafn d. 2 Maius 1734.

Jep Sørensen
hossekræmmer.

(1 Joh. 4, 16). Denne samme ubegribelige Guds Kierlighed som Det Eeneste og Alt det Første og Siste, det Høye og Dybe, Brede og Lange, forønskes og tilbedes denne Bogs Eyere og enhver Siel udi Jesu kierligste Samfund

Kiøbh. d. 4 May 1734.

af

Daniel Friedenreich
Theosophiæ Studiosus.

(Joh. 21, 15—17). Men her hør først til, at min Broder fornægter sig helt og i allemaader som det en Ret Hyrde bør føde sine faar med sandheds ord, og op Rigtig lefnet og ikke sye Puder under armene; men føre Siællene lige til den herre Jesum: eftersom ingen har kundet, ey heller nu kand, hielpe eller frelse det, som er bleven tabt. Du Herre kanst giøre det allene.

Kiøbenhafn d. 6 May 1734.

Anne Kierstine Dalhoff.

(Esaias 58 v. 11). I Brøsted er der jo paa dig een Naades springekilde, o milde Jesu den du mig i Døden aabne vilde. Dig min Broder er et Apostels Embede betroet; som du engang skal giøre regenskab for; o at du da kunde giøre det med glæde, det ønsker og beder din arme Broder

Kiøbenhafn den 6 May 1734.

Lars Dalhoff.

Jesus Christus, det evige Liv, det Sande og Tro Vidne, giøre dend Barmhertighed mod denne Bogis Eyermand, at intet andet maa være hans Viisdom, Retfærdighed, Helliggiørelse og Gienløsning end dend Guds Gave Jesus selv, at i det Jesus prædikes, Guds Kraft og Guds Visdom, dem da, som det hører, maatte aabenbares de Ting, som ere skiulte for denne Verdens viise og kloge, men aabenbaret de umyndige: at Hand og de maatte lodtagis til det liv af Gud ved

een og Eens Retfærdighed, reenses fra Kiøds og Aands Besmittelse ved Eens Helliggiørelse, frelses fra alle Fienders Haand og udfries til Guds himmelske Rige ved Eens Gienløsning; I og for dette skal Jesus høyligen priises i alle sine sande Efterfølgere i alle Ævigheder, Amen!

D. 6 May 1734.

Matth. Dyrhoff¹⁾

Præc[eptor] i Whuset p. t.

Dend Guds Huusholding, som hand i dend nye Pagt har oprettet for Menniskene til Saliggjørelse; dend Hemmelighed, der har været skiult af Verdens Begyndelse og for alle Slegter, men er nu aabenbaret hans Hellige. Hvilke Gud vilde give tilkiende, hvilken denne Hemmeligheds Herligheds Riggom er iblant Hedningene, som er Christus i os, som er Herlighedens Haab; vilde dend Barmhiertige Gud give denne Bogs Eyere Viisdoms og Aabenbarelses Aand, som er forstands opliuste Øyne til jo meere og meere at fatte og ved Troen i sin egen Siel at erfare, at hand saa kand forkynde dend for dem, som ham høre, i Aands og Kraftes klare Beviisning, og formane enhver og lære enhver i ald Viisdom, at hand kan fremstille enhver fuldkommen i Christo Jesu, hvilken lade sin Kraft tee sig krafteligen i ham med Magt til at arbeide paa dette, til at stride, til at lide ont, ja til at lide ont med Evangelio, som en god Jesu Christi Stridsmand, til at giøre sin tjeneste reedeligen.

D. 7 Maji 1734.

Andreas Nicolai Prytz

Præcept. i Ways. huset p. t.

Velsignede Kiere Brødere, ligesom J Haver anammet Jesum og formedelst Hans Kraft haver overvundet den onde, saa ønsker jeg, at Gud fremdeles maa være Kraftig i og hos Eder med sin Aand, til at Kjæmpe imod verden og Satan, ja

¹⁾ Senere Sognepræst i Vilstrup i Sønderjylland.

saaledes at I maatte vinde Seyr, at dend forsøgelse som skeer Eder ikke maatte komme Eder fremmet for, men at J meget mere glæder jer der over, naar J betragter Christi lidelser, at ligesom J ere deelagtig med Ham i lidelser, J ogsaa skal blive deelagtig med Ham udi Herlighed, naarsom helst J lider for Retfærdigheds skyld, hvilket er en ære for Guds børn, hvortil Gud give Eder aand og Kraft, dette ønskes hiertelig af dend som staar under lovens Byrde og er Eders forbøn begierendes, om trøst og lættelse af dend Herre Jesu formedelst Hans aand.

Thule Jpsen.

(Joh. 4, 23. 24), Hvo ere de, som kand saaledes tilbede, uden de, som ere fødte af faderen formedelst Sandheds ord Jac. 1; som ere igienfødte, Aand af Aand, som ere lærde af Herren, og lærde i Jesu, udi hvilken alene er Sandhed Eph. 4, 21. Joh. 14, 6. de, hvis Hjærter ere aldeles omvendte efter Jesum, som har et enfoldigt øje, som drives i alle sine ting til Jesu Kiærlighed, og sigter med alle sine ting til Jesu Ære: som giøre intet af forfængelig ære og egenkiærlighed, som lader sig ikke omdrive af Menniskers gunst eller frygt fra deres egen stadighed, men hellere elske Jesu Kaars og tage det daglig op, og med taalmodighed løber deres Kampes maal med glæde, hvorved de bevarer troen, som Guds Aand i den nye fødsel i den sande omvendelse (poenitentia lapsor. qvam ingredi qvemvis e foedere baptism. lapsus semel oportet) har nedlagt i deres Siæle, udi en god Samvittighed, som hos dem dagligen fornyes og voxer til en hellig vext udi Aanden, saa at Aanden træder frem for saadanne med uudsigelige succe, og raaber i deres Hiærter Abba fader! og de af Aandens sande drift tilbede faderen, formedelst deres Broder og frelsere, udi hvilken de have fri tilladelse ved troen, udi Aand og Sandhed. Jeg uværdige priser den Guds og vor frelseres Philantropie og forbarmende naade, som eengang har aabnet mig øinene, og viist mig, at den udvortes, saa kaldet guds tjeneste

er ingen sandfærdig tilbedelse, at Kirkegang, prædikener, Skrifte og Altargang, lange og mange bønner ere aldeles unyttige, ia ubehagelige for Gud, naar dog Mennisket bliver i sit Hjærte uforandret, uomvendt, uigienfædt; ia om end gud faaer overbevist Mennisket ved sin Aand og sit ord om denne sin tilstands uduelighed, og det fatter sig et andet Sind, tænker paa nogen større alvorlighed og nidkærhed i sin Christendom, lægger sig efter guds veje bædre at kiende og begierligere at følge, og beder nu hæftigere, ia om aandelige ting, og dog ikke bryder igiennem, og saa aldeles afsiger sig self og sine egne ting, ia ald tillid paa de udvortes Midlers formue, at Jesus bliver Eet og alt, Siælens Eaniste Begiær og Lyst, retfærdighed og glæde, rigdom og ære; hvilket den ævige Gud har ved sin Aand gjort en god Begyndelse til udi min Siæl; ieg haaber, og udi den Kiære Broders, som prøver sig self nejere, om hand og virkelig har trængt igiennem den nye fødsels vey, og ey alleene betragter, omgaaes i og beder om Aanden, men og er self een Aand med Herren, 1 Cor. 6. og tilbeder uden afladelse faderen formedelst Jesum vor Talsmand i Aand og Sandhed. Dette ieg og ønsker, Herren vil give ham naade til at underviise sine Tilhørere om, at det er ikke nok at randsage skrifterne og høre ord af Præstens mund, men det bør dem at komme til Jesum, at de maae have livet, Joh. 5, 40. Jesu den sande gud og det ævige lif! aabenbare dig hærligere for vore Siæle og led os i din Sandhed, dit Ord er Sandhed. Amen.

Hafniae d. 8 May 1734.

J. Støfring

Student — vidt bekiendt.

Lass dein Leben unsern geist auf das kräftichste erheben, lass uns leben, unsre seele werde dir eine Ziir und der aüsserliche händel zeige von dem innern wandel Deiner lieblichkeit in ihr.

Zur andencken geschrieben im Waisenhouse 10 Maji
1734 von I. Dannefer¹⁾.

Det blifver ikke altid Soelskin.

Skee Guds Villie, Herre bereed og bekræft os.

Kiøbenhafn d. 12 May 1734.

Peter Nicolai Holst

Capellan til Trinitatis Meenighed.

Christus alle ting i alle. Col. 3, 11. Phil. 3, 8. 9.
Col. 1, 28. Hvilken vi forkynde, idet vi paaminde hvert
menneske, og lære hvert menneske i ald wisdom, at vi kunde
fremstille hvert menneske fuldkommen i Christo Jesu etc.
v. 29.

Pastor ovium prius ipse sit ovis Christi. Qvo quis
fidelius propriam curat animam, eo aptior est et fidelior in
curandis aliorum, et vice versa.

Indesinenter ardenterqve pro grege suo (imo pro toto
orbe, imprimis Christiano) orare, gregiqve universo typum
praeberē. (Tim. 4, 12. Tit. 2, 7. 1 Pet. 5, 3). Duae sunt
officii pastoralis partes praestantissimae, quas nemo, animarum
vere pastor, omiserit. Hev! Qvanta, Qvanta in ministerio
spiritus, 2 Cor. 3, 8. necessitas est Spiritus sancti! Hujus sit
minister ecclesiae templum. Hujus subtilissimo influxui moti-
busqve patentissimum esto cor, evitatis studiosissime vel levis-
simis impedimentis. Hunc sibi laboribus gregiqve suo indies
apprecetur juxta promissum nunquam sat aestimandum vel
ponderandum Luc. 11, 13, imo Spiritus appetat plenitudinem
semper crescentem. Eph. 5, 18. Act. 6, 5. 8 etc. etc. Habili-
tas et fidelitas, qvoad intellectum et voluntatem, perpetuo
crescat in ministris; et cavenda summopere acedia.

Augustinus Epist. 148.

¹⁾ Om denne Mand, der endte som Præst i Halk i Sønderjylland, se
I. Barfods «Familien Dannefer», Tillæg til Den falsterske Gejstlig-
heds Personalhistorie, S. XII.

Nihil in hac vita et hoc maxime tempore facilius, laetius hominibusque acceptabilius Episcopi, Presbyteri, Diaconi officio, si perfunctorie et adulatorie res agatur, sed nihil apud Deum (vel in iudicio divino) miserius, tristius, damnabilius, nihil item in hac vita et maxime hoc tempore difficilius, laboriosius, periculosius.

Chrysostomus Homil. III in act. apostol.

Dico non temere, sed ut affectus sum et sentio: Non arbitror inter sacerdotes multos esse, qui salvi fiant. Qvod enim alii peccant, sacerdoti imputatur, item: mirum si sacerdos salvetur! conf. Homil. 34 in Epist. ad Ebraeos.

Sacerdotium non est otium, sed Negotiorum Negotium.

Joh. 11, 40. Sagde jeg dig ikke, at dersom du kunde troe, skulle du see Guds Herlighed.

Sande Præstegaard d. 5 September 1736.

C. L. Leth.

(2 Cor. 4, 6). Du, Du velsignede frelsermand, som i dit Ord har sagt. mine faar høre min Røst (etc.). Herre Jesu jeg holder dig dine Ord fore, jeg har værret et vilfarende faar, mens See, mig er barmhiertighed vederfarren, da du ved denne din Thienere, som er eier af denne bog, har kaldt mig tilbage igien fra mørkhed, til liiset, velsigne du hannem i thid og evighed, glaede du hannem her, og krone hannem hisset. Skin du da udi mit hierte med det naades lys, at jeg maa gaa frem paa sanhedens wey, og dagligdags afføre Kiødet med dets løster og begierligheder, og derimod iføre dig Herre Jesu, saa at jeg maa gaa frem fra dyd til dyd, fra Kraft til Kraft, paa det wi med glaede kan aabenbares paa vor herres og frelseres Jesu Christi dag. Naar han skal overlevere die Siele til Frelseren. som han her har givet hannem, og da høre denne glaedelie Røst, vel du troe thienere, du haver værret tro over det lidet, jeg vil sætte dig over

meget; gik ind til den Herres glæde. Dette ønsker den, som altid til sin Død forblive skal hans Ven.

Moss Jernverk d. 18 Januar 1738.

F. D. Hübsch.

(1 Joh. 3, 1. 2. 3).

Den Gud, som alting seer, hand selv bedst veed og kiender, hvad i hver Hierte boer, om Verdeu er os vred.

Vi ikkuns deraf leer, thi dend ey derpaa skjønner, hvad glæde mand opnaaer i Jesu Kierlighed.

Derfor lader os Elske ham, thi han Elskte os først og gaf sig hen i Døden for os; o forunderlig Kierlighed! Den Herre Jesus, som nu atter haver kaldet Eder til Et andet Sted, at arbeyde i hands Vingaard, hand give Eder fremdeles Aand og Naade, at føre mange Siele til hannem, hand hellige Eder gandske og aldeles (osv. 1 Thes. 5, 23. 24).

Dette ønskes af hiertet af Eders oprigtige Veninde

Moss Jernverk d. 17. Jan. 1738.

E. Hübsch.

(1 Joh. 5, 4. 5. 6). Herre du boer ikke i Templer. i hvor kostelige de end ere udarbeidede, men det er din naadige Villie, att du vil ansee een sønderknuset aand, Til at boe i den Siæl, o saa kom lifsalige frelsere, Tag din bolig i min Siæl, Størke min Troe, opfüld all min mangel, holt min fod paa dine veie, og lad mig hved din Aands Kraft Tiltage i det invortes Menneske, saa at naar ieg Skal aabenbares faar dig paa hin Dag, jeg da maa findes iblandt deeres Tal, der har været Troe indtil enden: Al Naade, Løkke og Velsignelse vere ønsket over eieren af denne bog for all den Kundskab og opløsning han har metdelt mig, Herren lønne eder derfaare i Tid og Evighed: Dette ønsker af hiertet eders hengivne og oprigtige Veninde

Moss Jernverk d. 18 January 1738.

C. M. Hübsch.

Foruden de her fuldstændig meddelte Stambogsblade have følgende Forfattere indskrevet lignende Mindeord i Bogen:

Conrad Friderich Martens „som fuldmægtig kan betienne“.

Kbh. 27 Febr. 1734. (Dansk).

E. C. de Seudewitz „Frøchen hos Margrevinden“. Friedrichsberg 2 Marts 34. (Tydsk.)

Nicolai Hinrich Daniel, „L[aqvey] Cronprintz“. Coph. 2 April 34. (Tydsk.)

Christian Hendrichsen, Bagerschwen. 17 April 34. (Tydsk.)

Friedrich Bohnisch, „ein geringes mitglied aus Hernhutt“. Cph. 19 April 34. (Tydsk.)

Johann Beck, „ein sehr geringer Bruder aus Hernhut“. 19 April 34. (Tydsk.)

Conrad Lange, Herrnhut. Copenh. 19 April 34. (Tydsk.)

Jacob Cornelison, „Skræder Dreng“. (Dansk.)

Maria Elisabet Qvasten. Coph. 21 April 34. (Tydsk.)

Jens West, „Tjener“. Cph. 22 April 34. (Tydsk.)

Johann Capito, „Etats Raht Eichels Diener“. (Tydsk.)

Andreas Kiemp. Kbh. 23 April 34. (Dansk.)

Friederich Petersen, „Confersus judeus“. (Hebraisk.)

Hans Hansen, „Portner for Veisen Huuset“. Kbh. 23 April 34. (Dansk.)

Gert Hansen. Kbh. 23 April 34. (Dansk.)

Augustus Gotthilff Hichtel, aus Sachsen. Friderichsberg 29 April 34. (Tydsk.)

Johannes Nielsen, „ein armer Bruder aus Flensburg“.

Nicolai Andersen Qvast, „Taffel Dekker ved de Kongl. Pagier“. Kbh. 1. Maj 34. (Dansk)

Jacob A. Splitt, „Schumacher, ein geringes mitglied von denen, die umb die Crone ringen“. Coph. 3 Maj 34.

Key Friederich Nave, „ein schuster gesell“. Coph. 2 Maj 34.

A. Splitz, „Skræder“. Kbh. 3 Maj 34. (Dansk.)

Edvert Nielsen, „Skomager“, Kbh. 3 Maj 34. (Dansk.)

Andreas Lorentzen, „ein schuster gesell“. Coph. 3 Maj 34.

Thomas Mogensen, „Skræder Svend“. Kbh. 3 Maj 34.

Mathias Hansen, „Schumacher gesell“. Coph. 3 Maj 34.

Ane Marie. 3 Maj 1734. (Dansk).

Augustus Eggeriis, „hossekræmer“. Kbh. 4 Maj 34. (Dansk).

Absolon Scheen. (Dansk.)

Hans Ipsen, „Laqvey hos Geheimere Raad Rosencrantz“.

Kbh. 4 Maj 34. (Dansk).

Hans Hinrich Hagen, „Schumacher“. Coph. 9 Maj 34.

Johanna Pipers. Kbh. 9 Maj 34. (Dansk).

Ole Møller. Kbh. 10 Maj 34. (Dansk).

Friderich Foordtz, „som begynder at vilde lære Bogen“.

Kbh. 10 Maj 34. (Dansk).

G. Hammecken. Kbh. 10 Maj 34. (Dansk).

Niels Schultz, „Styrmand“. Kbh. 10 Maj 34. (Dansk).

S. H. de Warenstädt, „Frøchen til hofte hos Margrevinden“.

(Tydsk).

M. D. v. Haxthausen, „Frøchen hos Dronningen. (Tydsk).

J. S. Camradt. Coph. 13 Maj 34. (Tydsk.)

Jes Hansen. Kbh. 16 Maj 34. (Dansk.)

A. C. Rohn, Pastor d. teutschen St. Petri Gemeine.

Jep Pedersen Hoherup. (Dansk).

Peter Dalwitz, „Schumacher“. Coph. 18 Maj (34). (Tydsk).

Christian Jenssen. Sandeffjord 6 Febr. 1736. (Tydsk).
